

גנים בסגנון מודרני 1920-2000

■ **'מודרניזם'** פירושו רעיונות חדשים וחומרים חדשים. זרמים חדשים באמנות בתחילת המאה ה-20 וסגנונם של ציירים ופסלים בעלי סגנון ייחודי השפיעו על סגנון הבנייה ובהמשך על סגנון הגן. עיצוב הגן נועד להתאימו לבית ולאורח החיים של דייריו ולקשר את הגן עם הנוף הרחוק. הסגנון המודרני הבשיל והתפתח אחרי 1945.

המרכיבים שיצרו את הסגנון המודרני, ה'מופשט':

■ **תנועת ה-De Stijl (1917-1932)**

■ **סגנון ה'ארט נובו' (1895-1930)**

■ **סגנון ה'ארט דקו' (1908-1930)**

■ **סגנון הקוביזם (1906-1930)**

■ **תנועת ה-De Stijl בהולנד (1920)** – גיאומטריה של קווים ישרים ושימוש בצבעים ראשוניים מתוך חיפוש אחר סדר ובהירות. מחאה נגד הבארוק והאימפרסיוניזם. הצייר הצרפתי **מונדריאן** צייר טבע בצורות מופשטות שהפכו לגרידים עם צבעי יסוד וללא פרספקטיבה. התנועה משכה אליה אדריכלים רבים.

פיאט מונדריאן

(1872-1944)

בן ניקולסון

1894-1982, אנגליה

דוגמה שמזכירה תכנית גן בסגנון מופשט - על עטיפת החוברת הראשונה של

המגזין De Stijl

בהולנד, אוקטובר 1917

תכנון מופשט

ג'והן ברוקס, אנגליה 1970

תכנון א-סימטרי ושימוש בחומרים חדשניים

גיאומטריה בטוף וחצץ

חלוקה למלבנים

צורות נקיות ושילוב של חומרים

דוגמה אבסטרקטית

ושילוב חומרים

■ **סגנון ה'ארט נובו' (1895-1930)** – אלמנטים (מזרקות, פסלים, עצים מפוסלים) מקושטים בקו גלי. עבודות מתכת בדוגמאות של עליים ופרחים. (גאודי, ברצלונה).

אנטוניו גאודי

(1852-1926)

ברצלונה

סגנון ה'ארט נובו'

בעיקר עבודות מתכת עם דוגמאות של עליים ופרחים

פארק גוואל, ברצלונה, 1900

החל כרעיון של "עיר גנים" – דיור עם סביבה ירוקה.
בסגנון ה'ארט נובו'

כיכר הפסטיבלים

200 דונם גן ו-60 מגרשים לבנייה...
העמודים הדוריים שמשמשים לתמיכת הכיכר מנקזים דרכם את המים להשקיית הגן
כלים שבורים בשירות האמנות

קשתות לא-סימטריות
עמודים בצורת דקלים תומכים את השביל העליון.
גאודי הקפיד על שימוש בצמחייה מקומית ועמידה.
עיריית ברצלונה קנתה את הפארק בשנת 1924 המשמש מאז כגן ציבורי.
ה- Segrada familia כנסייה בבנייה מ-1920
פרחים ועצים משיש ברוח גאודי
Il Batllo

דייגו ריברה, מקסיקו (1886-1957)

תבליט בחומת בית פרטי, אקפולקו 1924

■ **סגנון ה'ארט דקו' (1908-1960)** – חזרה לקווים ישרים וזוויות. שימוש ב'שברון' (סרטי-דרגה),
קווי זיג-זג, צורות מחודדות, קשתות או ריבועים חופפים, דוגמאות של קרני-שמש (למשל, שערי
עץ בדוגמת שמש תלויה), מלבנים מדורגים בגודל, קירות-גן מדורגים, חלונות אשנב, לוחות עם
דוגמאות מעל לכניסות. הגן עוצב עם צמחייה או בלעדיה. (גברקיאן, פריז. פרנק לוייד רייט,
ארה"ב.)

■ **סגנון הקוביזם ('1920)** – רצון לחוות את כל הצדדים של האובייקט, לחקור את גבולותיו.
תורגם בקלות לארכיטקטורה. (פיקאסו ולה-קורבוזייה, צרפת. גרופיוס, גרמניה.)

סגנון הקוביזם - 1906-1945

פאבלו פיקאסו (1881-1973)

"גן עם עצים מבטון" – רוברט מאלה-סטיבנס (1886-1945),

תערוכת אקספו, פריז 1925 – 'מייצג את הטבע אך לא העתק'

"גן המים והאור" – גבריאל גברקיאן (1900-70)

תערוכת אקספו, פריז 1925

וילה נואייל

הייאר, ליד טולון – צרפת

1927

סגנון קוביסטי

גבריאל גברקיאן יצר משחק של מישורים, צורות גיאומטריות וצבעים בגינת גג משולשת.
גן נואייל – ע"י פול ואנדרה וורה 1924, בחצר מלון בכיכר ארצות הברית בפריז.
תצוגה תיאטרלית בסגנון ה'ארט דקו'

בסגנון 'ארט דקו' - מיאמי 2005

קווי זיג-זג בסגנון ה'ארט דקו' וצמחייה פיסולית וחסכונית ברוח המאה ה-21

לה קורבוזייה, וילה סבוי, פריז 1928
'קופסה באוויר עם אור' עוצבה ע"מ להיראות מכל הכיוונים, כמו כל המבנים הקוביסטים. סביב הבית דשא ועצים, כדי ליצור נוף פסטורלי. מיקומו התיאטרלי של הבית הלבן המרחף על רקע הצמחייה הכהה הפך לאבן-דרך באדריכלות.

החללים החיצוניים משמשים כגינת-גג לניהול אורח חיים בריא בחוץ - סגנון החיים של עשירי התקופה וכפתרון לפי קורבוזייה למגורים בבית קומות עירוני.
פונקציונליות וקווים נקיים ללא קישוטים אפיינו בית מודרני (פטר ברנס, 1868-1940) .
המסלעה בסגנון ה'ארטס-אנד-קרפטס'

פרנק לויד רייט

1867-1959

"אין בית שצריך להיות על גבעה או על משהו. הא צריך להיות של הגבעה, שייך לה. גבעה ובית צריכים לחיות יחד, כל אחד שמח בשביל השני".

סגנון 'הערבה' האמריקאי

1908-1910

'Fallingwater'

1935-1937

פנסילבניה

מפגש מושלם בין אדריכלות מודרנית וטבע

בבית שנבנה ע"י פרנק לויד רייט לאדגר קאופמן.

הבית נוצר כסדרה של מרפסות בטון צפות מעל למפל המים

מוזיאון גוגנהיים בניו-יורק

פרנק לויד רייט, 1956

החלל הפנימי במוזיאון גוגנהיים

בניו יורק

צילום: עזרא סטולר, 1959

"פחות הוא יותר" ("Less is more")

לודוויג מיז ון-דה-רו (1886-1969)

"The Morning Glory"

הפסל שולט במרחב

סמל לקלילות, מינימליזם וחיבור בין חומרים ישנים וחדשים

האורוות ב- San Cristobal, מקסיקו 1966-1968

לואיס באראגן (1902-1988)

משטחים חשופים של קיר ומים מגדירים חללים בפורמליות מאופקת. הצבע, מירקם הקירות

וקול המים מוסיפים עליזות.

באראגן תרגם את השלווה והיופי של סביבת ילדותו לתפקודיות מודרנית.

מרתה שוורץ מבטאת בכיכר העיר מיניאפוליס נוף טיפוסי במדינת מינסוטה - גבעות שנוצרו

מקרחונים.

שימוש בחצץ משרה שלווה כמעט כמו בגן זן. האלמנטים האנכיים שנבחרו נותנים תנועה ורחש מרגיע וכן גובה ונקודת מוקד ליצירה. משחקים בין קווים, תנועה וקול משחקי אור וצל

מינימליזם בצבע

מונוכרומטיות וניגודיות בין מראה ה'סיכות' והמרקם של בן האפר המכחיל, הסלעים ושביל האבן חומרים חדשניים בעיצוב פשוט ואלגנטי
חואן מירו (1893-1983)
ברצלונה

"קו שמעניק לתמונות תחושה עזה של תנועה"
הנרי מור
1898-1986

El Novillero
תומס צ'רץ', 1948, קליפורניה
תומס צ'רץ'
(1902-1978)

"תוך שילוב של גישה מעשית, דמיון ויכולת עיצובית מבריקה, צ'רץ' תרגם את סגנון החיים והאקלים בקליפורניה לאמנות חזותית." (סילביה קרואו, Landscape Design)
El Novillero,
1948
עמק סונומה, קליפורניה
סלע ענק שהיה במרכז הבריכה הוחלף בפסל של אדליין קנט
ה- lanai (בהוואי=מרפסת) - 'סלון מודרני'
גן לאחזקה נמוכה

"מדבריו של אדריכל הנוף תומס צ'רץ': "הגן הוא בשביל האנשים. בעל הבית הוא הפוסק האחרון לגבי גודל הגן ושימושיו. אין חוקים או תבניות מחייבות בתכנון הנוף, כל עוד הדבר נעשה בגבולות הטוב... תפקידו הראשוני של הגן הוא לאפשר גידול עצים, פרחים, פירות וירקות, מקום בו האדם שומר על זיקה לאדמתו... הגן הוא נווה מדבר המשכיח את קשיי היום-יום... תפקידו של אדריכל הנוף הוא לעזור לאנשים להשיג את מבוקשם".

העקרונות ליצירת גן מודרני לפי כריסטופר טונארד (1910-1979):

■ **פונקציונליות** – הגן ישמש למנוחה ובילוי, ייתכן גם גידול צמחי מאכל ופרחים. הגן יהיה אסטטי, אך לא מצועצע.
■ **התייחסות לנוף** – הגן ימוקם כך שישתלב בנוף הטבעי משוחרר מתכתיבי סימטריה וצירים שמובילים לנוף. המטרה היא ליצור הרמוניה בין הגן והנוף הטבעי כדוגמת הגן היפני.

■שילוב אמנות בגן – בעיקר פסלים בסגנון מופשט. השימוש בחומרים מודרניים חשוב יותר מצורת הפסל.
פסל קינטי - אלכסנדר קלדר (1898-1976), ארה"ב 1950
דוגמה מייצגת לסגנון המודרני:

1. העץ הבודד מספק נקודת מוקד ארכיטקטונית וכן גם הפרגולה.
 2. גוף המים הוא בריכת השחייה.
 3. הירוק הרענן של הדשא נמצא בניגודיות לצבע ולמרקם של אריחי הריצוף האדומים.
- רוברטו בורלה-מרקס
1909-1994
ברזיל
- בורלה-מרקס הצדיק את התואר 'יוצר אמיתי של הגן המודרני' - השתמש בבטון ובאבן טבעית, עיצוביו מופשטים ונעשו עבור מבנים מודרניים.
בורלה-מרקס עיצב ערוגות צמחים ב-3 מימדים וגנים בנופים רחבים מתוך מטרה לשמר את אופי הנוף והצמחייה הברזילאים.
חלל זוויתי הופך למופשט מעוצב בעזרת האלמנטים המפוסלים. התנועתיות מושגת בעזרת אבני הקפיצה והמזרקה. הפריחה בגווני כחול יוצרת הרמוניה מושלמת.
הסגנון המופשט
סביב 1920

הסגנון המופשט, כמו התנועה המודרנית עצמה, התפתח מתוך תנועת ה'ארטס-אנד-קרפטס'. קורבוזיה התייחס אל הבית כ'מכונה לשרת את הדיירים' והגן הפך ל'חדר מגורים חיצוני'.
קווי הגן הושפעו מהאמנות המופשטת: גיאומטריה של קווים ישרים של תנועת ה"דה-סטיל" ושל הציירים מונדריאן וניקולסון השפיעו על עיצוב הריצוף והקירות, בעוד שריצוף וקווי שתילה הושפעו מהנרי מור, מירו ואחרים.
החומרים בגן כללו בטון, מתכת, זכוכית ועץ צבוע לבן. אחזקת הגן כללה שימוש בכלים מכניים שונים.

הקשר בין פנים וחוץ

פאטיו בסגנון קלאסי בבנין קרן פורד, ניו-יורק

צמחים וחומרים

ריצוף בבטון מאפשר ביצוע פשוט ונוח של דוגמאות וצבעים שונים
אבני-קפיצה,
עץ, בטון
וצמחי-הדגש פיסוליים.

שתילה בסגנון מודרני
שתילה בסגנון 'אחו'
צמחים בעלי מבנה ברור משולבים עם צמחים משתרעים

עיצוב מופשט ומינימליסטי בגנים פורמליים של המאה ה-17 בבית האם ליד לונדון.
פשטות דרך חסכנות (מינימליזם) בצבעים וצורות

מבחר צמחים לחצר מודרנית:

צמחים פיסוליים

- פורמיום חסון (Phormium tenax)
- קורדילינה אוסטרלית (Cordyline australis)
- חירן שחור (Phyllostachys nigra)
- שמרופס נמוך (Chamaerops humilis)
- צפצפה שחורה (Populus nigra)
- קניפהופיה אשכולית (Kniphofia uvaria)
- מיסקנתוס (Miscantus sp.)
- מלעניאל דקיק (סטיפה) (Stipa tenuissima)

צמחי כיסוי

- טרכלוספרמון יסמיני (Trachelospermum jasminoides)
- גרוויליאה עלי רוזמרין (Grevillea rosmarinifolia)
- בן-אפר מכחיל (Festuca glauca)
- אזוביון שסוע (Lavandula multifida)
- חי-עולם קורני (Sempervivum arachnoideum)
- פיקוס זוחל (Ficus pumila)

דוגמה לסגנון מודרני

תכנית א-סימטרית שמורכבת מ-3 אזורים שונים ושנויים במפלסים ליצירת אפקטים ויזואליים.
אזור הערוגות קרוב לבית, אזור המים מפריד בין החלקים ויוצר אוירה רגועה, אזור המנוחה מרוחק כדי שהמבקר יחוה את כל הגן.
החומרים הם בטון צבוע בצבעים ראשוניים.